

מראי מקומות, שיעור מאת הג"ר מאיר טריבץ שליט"א

שבת פא. - בענין דבר שאינו מתכוון בשבת ובשאר מלאכות

1. **שבת פא:**, וז"ל, "רבא מתני לה משום השרת נימין וקשיא ליה דר' יוחנן אדר' יוחנן מי א"ר יוחנן אסור לקנח בחרס בשבת אלמא דבר שאין מתכוין אסור והאמר ר' יוחנן הלכה כסתם משנה ותנן נזיר חופף ומפספס אבל לא סורק אלא מחוורתא כדרב נתן בר אושעיא"

2. **תוס' שבת קי:** ד"ה **תלמוד לומר**, וז"ל, "ומה שמפרש בשאלתות דהא דאסור לשתות סמא דעקרתא היינו כרבי יהודה דאמר דבר שאין מתכוין אסור ואע"ג דקי"ל כר"ש דשרי היינו דוקא בשבת משום דבעינן מלאכת מחשבת אבל בכל התורה כולה סבירא לן כרבי יהודה ואין נראה לר"י דבכל התורה כולה קי"ל כר"ש דשרי כדמשמע לעיל בפי' המוציא (פא:) דאמר ר' יוחנן סבר כסתם משנה דנזיר חופף ומפספס וכו' והיינו כרבי שמעון דשרי דבר שאינו מתכוין וכן משמע בפרק כל פסולי המוקדשין (בכורות דף לד.) דשמואל סבר כר"ש בכל התורה כולה דדבר שאין מתכוין שרי גבי המקיז דם בבכור דפסק שמואל התם כר"ש דשרי להקיז ופריך עד השתא לא אשמועינן שמואל דדבר שאין מתכוין מותר דאמר רב חייא בר אשי כו' ואי יש חילוק בין שבת לדעלמא איצטריך התם שפיר לפסוק כר"ש אע"ג דכבר אשמעינן דבשבת הלכה כר"ש והכא אתיא אפילו לר' שמעון דפסיק רישיה הוא דודאי יסתרס בשתיי כוס עיקרין":

3. **תוס' שבת קג.**, וז"ל, "לא צריכא דעביד בארעא דחבריה - פי' בערוך (ערך סבר) דבפסיק רישיה דלא ניחא יה כגון דקעביד בארעא דחבריה וכגון באחר שאינו אוהבו והקוצץ בהרת בשעת מילה שאין לו הנאה מותר לכתחילה ואפילו איסור דרבנן ליכא והתיר ר' חבית שפקוהו בפשתן להסיר הפקק ולמשוך ממנו יין בשבת אף על פי שא"א שלא יסחוט כשמסיר הפקק והוי פסיק רישיה כיון דאינו נהנה בסחיטה זאת שהיין נופל לארץ מותר"

4. **כריתות כ:**, וז"ל, "תנו רבנן החותה גחלים בשבת חייב חטאת רבי שמעון בן אלעזר אומר משום רבי אליעזר ברבי צדוק חייב שתיים מפני שהוא מכבה את העליונות ומבעיר את התחתונות במאי עסקינן אי דקא מיכוין לכבות ולהבעיר מאי טעמא דמאן דפטר אלא דלא קא מכוין להבעיר מאי טעמא דמאן דמחייב תרתי רבי אלעזר ורבי חנינא דאמרי תרווייהו כגון שנתכוין לכבות העליונות כדי להבעיר את התחתונות דתנא קמא קסבר מקלקל בהבערה פטור ורבי אליעזר ברבי צדוק אמר חייב וכן אמר רבי יוחנן בנפח שנו אמר רבי יוחנן עד כאן לא נתגלתה טעמא של הלכה זו אמי בר אבין ורב חנינא בר אבין דאמרי תרווייהו כגון שנתכוין לכבות ולהבעיר דתנא קמא סבר לה כר' יוסי דאמר הבערה ללאו יצאת ור' אליעזר ברבי צדוק סבר לה כרבי נתן דאמר הבערה לחלק יצאת רבא אמר להקדים איכא בינייהו רב אשי אמר כגון שנתכוין לכבות והובערו מאיליהן ותנא קמא סבר לה כרבי שמעון דאמר דבר שאין מתכוין פטור ורבי אליעזר ברבי צדוק סבר לה כרבי יהודה דאמר דבר שאין מתכוין חייב תנו רבנן החותה גחלים בשבת להתחמם בהם והובערו מאיליהן תני חדא חייב ותני אידך פטור הדתניא חייב קסבר מלאכה שאינה צריכה לגופה חייב עליה והא דתנא פטור קסבר מלאכה שאינה צריכה לגופה פטור עליה:"

5. שבת צה. וז"ל, "המכבד והמרבץ והרודה חלות דבש שגג בשבת חייב חטאת הזיד ביום טוב לוקה ארבעים דברי רבי אליעזר וחכמים אומרים אחד זה ואחד זה אינו אלא משום שבות"

תוס' שם ד"ה המכבד, וז"ל, "המכבד והמרבץ - תימה דע"כ מיירי דלא הוי פסיק רישיה שיטת הגומות דאי פסיק רישיה היכי שרי לקמן ר"ש לכתחילה הא מודה ר"ש בפסיק רישיה ולא ימות וכיון דלא הוי פסיק רישיה אמאי מחייב ר' אליעזר חטאת האמר בפ' אמר להם הממונה (יומא ד' לד:) גבי צירוף עששיות דדבר דאין מתכוין מותר לר' יהודה מן התורה דלא הוי מלאכת מחשבת וי"ל דבהא פליגי דר' אליעזר סבר דהוי פסיק רישיה ורבנן סברי דלא הוי והא דאמר והאיכא דסבירא לן כר' שמעון שרי לכתחלה אף על גב דאפשר דסבר ר"ש דהוי פסיק רישיה מכ מקום הש"ס סבר כרבנן דלא הוי פסיק רישיה הילכך שרי לכתחלה כיון דקיימא לן כר"ש (עיין תוספות סנהדרין פה. ד"ה ור"ש):"

6. העמק שאלה לנצי"ב, שאילתא ק"ה אות ה', וז"ל (בעמוד רל"ב) "והשתא כיון דמוכח דבכה"ת מתיר ר"ש בדלא ניחא ליה א"כ ע"כ מוכח דפס"ר דלא ניחא ליה לא תליא במחלוקת דמשאצ"ל דהא משאצ"ל לא שייך בשאר איסורי, אלא ע"כ תליא במחלוקת דדשא"מ וממילא בשבת שרי לכתחילה כדן דבר שא"מ. נמצא דר"י ור"ש פליגי בתרתי מה"ת במלאכה שא"צ לגופה דר"י מחייב ור"ש פוטר בשבת, ובפס"ר דלא ניחא ליה דר"י מחייב ור"ש מתיר בכל התורה, וא"כ נכונים דברי הערוך".

ושם, (בעמוד רל"ח) וז"ל, "ממוצא הדבר תבין דכל פס"ר דלא ניחא ליה משום דשא"מ אסור ולא משום מלאכה שאצ"ל, ולר"ש דסבר דשא"מ מותר אף בפס"ר דלי"נ ליה מותר, ואנן בשבת קיי"ל דפס"ר שרי, ובשאר איסורים לא קיי"ל כר"ש".